הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנד

בַּזְּמַן הַזֶּה דְּיָדַע לְמִחְלַט, הִלְכָּךְ (יב) כָּל מִין חֲלִיטָה (ג) (יג) אָסוּר: ד (יד) * [1]אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ (טו) בְּמַצָּה (ד) [ד] גְּזוּלָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁגָּזַל מַצָּה, [2]אֲבָל אִם גָּזַל חִטִּים אוֹ קֶמַח וַעֲשָׂאוֹ מַצָּה,

ו הָרַמְבַּ"ם שָׁם (ה"ז), וְכֵן דִּקְדֵּק הָרֹא"ש (פרק ב' סי' יח) מִפֶּרֶק ב' דִּפְסָחִים (לח.) וְהָרַב הַמַּגִּיד (שם) מִן הַיְרוּשַׁלְמִי (חלה פ"א ה"ה). ז הָרַב הַמַּגִּיד שָׁם.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ד] גְּזוּלָה. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בַּ"ח הַחֲדָשׁוֹת (סי' א) וּבְקוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן שָׁם שֶׁטּוֹב לוֹמַר מִי שֶׁיַּגִּיעַ כו'. עַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן צ"ב וְצ"ג שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה, דַּאֲפִלּוּ אוֹ לְקַיְּמוֹ עַד אַחַר פֶּסַח, וְעַיֵּן סִימָן תס"ה סָעִיף א': ד (ד) גְּזוּלָה. אֲבָל בִּשְׁאוּלָה יָצָא, טַ"ז (סק"ד). וְאִם גָּזַל וְנָתַן לְאַחֵר, הֲוֵי שִׁנּוּי רְשׁוּת וְיוֹצֵא בּוֹ. וְדַוְקָא לְאַחֵר יֵאוּשׁ.

בַּאֵר הֵיטֵב

דְּאֵינוֹ מִצְטָרֵף עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הָרַ"ן (י: ד"ה ת"ר) דְּהוּא הַדִּין דְּיוֹצְאִים בְּחִטִּים שֶׁאָכְלוּ מִמֶּנּוּ הַתּוֹלָעִים: ג (ג) אָסוּר. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) נִסְתַּפֵּק אִי נֶאֱסַר בְּדִיעֲבַד אוֹ לֹא. וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק"ד) בְּשֵׁם חָמִיו הִכְרִיעַ לְהָקֵל בְּתַעֲרֹבֶת מַשֶּׁהוּ לְהַתִּיר בְּהֲנָאָה, דְּאֵינוֹ מִצְטָרֵף עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הָרַ"ן (י: ד"ה ת"ר) דְּהוּא הַדִּין דְּיוֹצְאִים בְּחִטִּים שֶׁאָכְלוּ מִמֶּנּוּ הַתּוֹלָעִים: ג (ג) אָסוּר. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) נִסְתַּפֵּק אִי נֶאֱסַר בְּדִיעֲבַד אוֹ לֹא. וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק"ד) בְּשֵׁם חָמִיו הִכְרִיעַ לְהָקֵל בְּתַעֲרֹבֶת מַשֶּׁהוּ לְהַתִּיר בְּהֲנָאָה, וְעַיֵּן סִימָן תס"ה סָעִיף א': ד (ד) גְּזוּלָה. אֲבָל בִּשְׁאוּלָה יָצָא, טַ"ז (סק"ד). וְאִם גָּזַל וְנָתַן לְאַחֵר, הֲוֵי שִׁנּוּי רְשׁוּת וְיוֹצֵא בּוֹ. וְדַוְקָא לְאַחֵר יֵאוּשׁ.

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁהִתִּיר לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֶלָּא לְחוֹלָה וּלְחַיָּה בִּלְבַד עַל פִּי בְּקִיאִין שֶׁאוֹמְרִים כִּי יֵשׁ לוֹ רְפוּאָה בָּזֶה, וְאִם לֹא הוּא בָּא לִידֵי סַכָּנָה, אוֹ בִּזְמַן שֶׁאוֹמְרִים אִם מַבְרִין אוֹתוֹ מַצָּה יִסְתַּכֵּן וְכו' וְאֵין לוֹ כְּלוּם לְאָכְלוֹ אֶלָּא חָלוּט בְּרוֹתְחִין, מַאֲכִילִין אוֹתוֹ מִיָּד, וְצָרִיךְ לֶאֱכֹל מִיָּד וְאֵין מוֹתִירִין מִמֶּנּוּ כְּלוּם. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן תְּשׁוּבַת רַב הַאי גָּאוֹן עַל זֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם, הַחֲלִיטָה בְּרוֹתְחִין וַדַּאי מַצָּה הִיא וְכו', אֶלָּא מִיהוּ כֻּלֵּי רַבָּנָן קַמָּאֵי מִכַּמָּה וְכַמָּה דּוֹרוֹת קָאָמְרִי הַאי חֲלִיטָה לֹא יָדְעִינַן הֵיכִי אִיתָא, וְלֹא שְׁרוּ כָּל עִקָּר לְמִחְלַט בָּעִסָּה. וְכַמָּה וְכַמָּה טָרְחִי לְהַתִּיר לָהֶן מֵי שְׁעוֹרִים, שֶׁמַּרְתִּיחִין רוֹתְחִין וּמְטִילִים שְׁעוֹרִים לְתוֹכָן, בֵּין בְּעִסָּה בֵּין בַּחֲלִיטָה, וְלֹא הִתִּירוּ לָהֶן גְּאוֹנִים, דְּאָמְרִי לֹא יָדְעִינַן לְהַחֲלִיטָה הַמֻּתֶּרֶת הֵיכִי הִיא וְכו'. וּלְעִנְיַן חוֹלָה הוֹרוּ גְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים כְּשֶׁהוּא קָשֶׁה עָלָיו הַחֹלִי וְאֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹם כְּלוּם בְּפֶסַח וּמִסְתַּכֵּן הוּא, מֻתָּר לַעֲשׂוֹת לוֹ מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ עַל פִּי רוֹפְאִים, דְּבַכֹּל מִתְרַפְּאִין חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ שָׁם. וְכֵן כָּתַב מַהֲרַ"ם חֲלָאוָה בְּסוּגְיָא דַּחֲלִיטָה (לט:), וְעַיֵּן שָׁם אַחֲרֵי שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי רַב הַאי הַנַּ"ל כָּתַב, וְהָרַב אַלְפָסִי בַּאֵר דְּבָרָיו יוֹתֵר וְאָסַר לַכֹּל כִּשְׁאָר אֲסוּרִין, שֶׁעוֹמֵד עַל דִּינוֹ דִּלְחוֹלָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה מֻתָּר וְלֹא לְאַחֵר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ שָׁם בְּדַף ל"ט עַמּוּד ב' (ד"ה אבל חולטין) עַיֵּן שָׁם. וּמִדְּבָרִים אֵלֶּה מוּכָח דְּיֵשׁ לֶאֱסֹר חֲלִיטָה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וַאֲפִלּוּ בַּהֲנָאָה וּבִשְׁהִיָּה, כֵּיוָן שֶׁהוּא כִּשְׁאָר אִסּוּרִין, וְכֵן מְפֹרָשׁ דִּלְחוֹלָה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לֹא מְקִלִּינַן. וְהָאֲרַכְנוּ בָּזֶה לְהוֹצִיא מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה דְּאֶפְשָׁר אֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה בְּעָלְמָא, וְאִלּוּ רָאָה דִּבְרֵי הַקַּדְמוֹנִים הַנַּ"ל לֹא הָיָה מִסְתַּפֵּק בָּזֶה. וּמַה שֶּׁהֵבִיא רְאָיָה מִכָּבֵד, עַיֵּן בָּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) שֶׁדָּחָה זֶה. וְעוֹד לְפָלָא לִי עַל הָרַדְבַּ"ז חֵלֶק א' סִימָן רמ"א, שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם מֻתָּר לְהַשְׁקוֹת לְחוֹלָה בְּפֶסַח מֵי שְׁעוֹרִים, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁפִּלְפֵּל דְּאֶפְשָׁר לֹא הָיָה חֻמְרַת הַגְּאוֹנִים אֶלָּא בְּעִסָּה, שֶׁמְּמַהֶרֶת לְהַחְמִיץ קֹדֶם שֶׁתִּתְבַּשֵּׁל מַרְתִּיחַת הַמַּיִם, אֲבָל בִּשְׁעוֹרִין שֶׁקָּשִׁין הֵם לֹא גָּזְרוּ עַל חֲלִיטָה, וְכָתַב עוֹד דַּאֲפִלּוּ אִם גָּזְרוּ גַּם בִּכְגוֹן זֶה, מִכָּל מָקוֹם בְּחוֹלָה וְכו' סָמְכִינַן אַבְּקִיאוּת דִּידָן שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשְּׁעוֹרִים יְבֵשִׁים וַחֲזָקִים וְכו', וַאֲפִלּוּ בְּחוֹלָה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה רוֹאָה אֲנִי לְהַתִּיר דָּבָר כָּזֶה וְכו', עַיֵּן שָׁם. וּבִתְשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל מְפֹרָשׁ דְּגַם בְּמֵי שְׁעוֹרִים הָוֵי תַּקָּנָה זוֹ, וּמְפֹרָשׁ גַּם כֵּן דִּבְחֹלִי שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה לֹא הִתִּירוּ. וְעַיֵּן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה דְּעַל כָּרְחֲךָ בְּאֵין בּוֹ סַכָּנָה אָיְירֵי, וּדְבָרָיו תְּמוּהִים. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סי' תסה סק"ב) שֶׁמְּצַדֵּד גַּם כֵּן לְהָקֵל לְהַנִּיחַ עַל הַבֶּטֶן שְׁעוֹרִים חֲלוּטִים אֲפִלּוּ בְּאֵין בּוֹ סַכָּנָה, וְתָמַךְ יְתֵדוֹתָיו בְּדִבְרֵי הַחֹק יַעֲקֹב (סק"ד), וּכְפִי הַנִּרְאֶה סָבַר דְּחֹק יַעֲקֹב מַתִּיר לְקַיְּמוֹ אַחַר הַפֶּסַח אֲפִלּוּ בְּעַיִן, וְאֵין כֵּן כַּוָּנַת חֹק יַעֲקֹב, רַק אַתַּעֲרוֹבוֹת מַשֶּׁהוּ קָאֵי, וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יג), וְכֵן הֶעְתִּיק הַגְּרַ"ז (ס"ז), וּבְחָלוּט בְּעַיִן בְּוַדַּאי אָסוּר לְקַיְּמוֹ, וּכְדִמְבֹאָר בִּתְשׁוּבַת רַב שְׁרִירָא הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב וְאֵין מוֹתִירִין מִמֶּנּוּ כְּלוּם, הִלְכָּךְ לְעִנְיַן דִּינָא אֵין לְהָקֵל כְּנֶגֶד כָּל הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל, וְאֵין לִתֵּן לְחוֹלָה לִשְׁתּוֹת מֵי שְׁעוֹרִים אֶלָּא אִם כֵּן הוּא מְסֻכָּן, וְכֵן לְעִנְיַן לַחְלֹט שְׁעוֹרִים וּלְהַנִּיחָם עַל הַבֶּטֶן וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (שם). אֶלָּא דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהַגְּאוֹנִים גּוּפַיְיהוּ לֹא הֶחֱמִירוּ אֶלָּא לְעִנְיַן שְׁתִיָּה, דְּאִיכָּא לְתָא דְּכָרַת, אֲבָל בִּלְהַנִּיחַ עַל הַבֶּטֶן דְּאֵין בָּזֶה רַק לְתָא דְּלָאו גְּרִידָא דְּבַל יֵרָאֶה, אֶפְשָׁר דְּלֹא הָיוּ מַחְמִירִים בָּזֶה וּבְכָל חוֹלָה הִתִּירוּ, אֶלָּא דְּקָשֶׁה לוֹמַר כֵּן דְּמַה לִּי אִסּוּר לָאו וּמַה לִּי אִסּוּר כָּרֵת, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

ד * אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמַצָּה וְכו'. עַיֵּן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יד). וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וּבִשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים שֶׁהֵבִיאוּ שִׁיטַת הָרִיטְבָּ"א (סוכה לה. ד"ה אלא מצה) דְּדַעְתּוֹ דְּאַף בְּגָזַל מַצָּה יֵשׁ שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, דְּכֵיוָן דְּלַעֲסֵיהּ קַנְיֵיהּ בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, וְהַמִּצְוָה מִתְקַיֶּמֶת אַחַר כָּךְ בִּבְלִיעַת הַמַּצָּה, דְּהָא בָּלַע מַצָּה יָצָא, וְאִם כֵּן דּוֹמֶה לְגָזַל חִטִּים אוֹ קֶמַח וַעֲשָׂאוֹ מַצָּה דְּיָצָא. וְאַף דִּלְדִינָא בְּוַדַּאי נָקְטִינַן כְּשִׁיטַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהוּא דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים, דִּסְבִירָא לְהוּ דְּלֹא יָצָא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל מַצָּה אַחֶרֶת מִשֶּׁלּוֹ, (וְאֶפְשָׁר דִּסְבִירָא לְהוּ דְּזֶה מִיקְרֵי שֶׁהַקִּנְיָן בָּא עַל יְדֵי הַמִּצְוָה גּוּפָא, דְּקַיְימָא לָן בְּסִימָן תרמ"ט (ס"א) דְּלֹא מְהַנֵּי, דְּאַף שֶׁאִם בָּלַע בְּלֹא לְעִיסָה יָצָא, הָא עַל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יָפָה: (יב) כָּל מִין חֲלִיטָה. הַיְנוּ בֵּין שֶׁיִּתֵּן מַיִם עַל גַּבֵּי הַקֶּמַח אוֹ הַקֶּמַח עַל גַּבֵּי מַיִם, וַאֲפִלּוּ אִם הַמַּיִם הֵם מְרֻתָּחִין הַרְבֵּה שֶׁעוֹמְדִים עַל גַּבֵּי הָאוּר (יט) וְהוּא מְמָרֵס הַקֶּמַח בְּתוֹךְ הַמַּיִם: (יג) אָסוּר. בֵּין בַּאֲכִילָה (כ) וּבֵין בַּהֲנָאָה, וְהוּא הַדִּין שֶׁאָסוּר (כא) לְהַשְׁהוֹתוֹ, דְּמַאַחַר דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין חָיְשִׁינַן שֶׁהוּא חָמֵץ גָּמוּר, וְאִם נִתְעָרְבָה בַּתַּבְשִׁיל אוֹסֶרֶת בְּמַשֶּׁהוּ. וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ (כב) הָאַחֲרוֹנִים דְּבַחֲלִיטָה אֵין לֶאֱסֹר הַתַּבְשִׁיל בְּמַשֶּׁהוּ רַק בַּאֲכִילָה וְלֹא בַּהֲנָאָה, וְכֵן לְהַשְׁהוֹתוֹ מֻתָּר בִּכְהַאי גַּוְנָא. (כג) עוֹד כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֹלִי בְּבִטְנוֹ וּרְפוּאָתוֹ שֶׁחוֹלְטִין שְׁעוֹרִים אוֹ שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וּמַנִּיחִים עַל בִּטְנוֹ, אִם אֵרַע חֹלִי זֶה בְּפֶסַח וְיֵשׁ בּוֹ סַכָּנָה, מֻתָּר לַיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ חֲלִיטָה, דְּהַיְנוּ שֶׁמַּרְתִּיחִין הַמַּיִם הֵיטֵב וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנִין הַשְּׁעוֹרִין לְתוֹכוֹ, דְּאַף שֶׁהוּא בְּסַכָּנָה (כד) כָּל שֶׁאֶפְשָׁר בְּצַד הָתֵּר יַעֲשֶׂה בְּצַד הָתֵּר. וְאִם אֵין בּוֹ סַכָּנָה אָסוּר אֲפִלּוּ בְּדֶרֶךְ חֲלִיטָה, דְּמַאַחַר שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין, כְּשֶׁחוֹלֵט אִיכָּא לְתָא דְּבַל יֵרָאֶה. וְאִם עַכּוּ"ם עוֹשֶׂה זֶה מִשֶּׁלּוֹ אוֹ שֶׁמַּקְנֶה לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל הַשְּׁעוֹרִים קֹדֶם הַחֲלִיטָה, מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּאֵין בּוֹ סַכָּנָה. וְאִם אֶפְשָׁר לַחֲלֹט הַשְּׁעוֹרִין בְּמֵי פֵּרוֹת, מֻתָּר אַף עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ בְּאֵין בּוֹ סַכָּנָה, דִּבְמֵי פֵּרוֹת אֵינוֹ מַחְמִיץ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ליכא). כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל קכו סי"ז), כְּשֶׁאַנְשֵׁי חֲיָלוֹת עוֹבְרִין בְּפֶסַח וְכוֹפִין לְיִשְׂרָאֵל לְבַשֵּׁל לָהֶם מִינֵי גְרוֹיפִי"ן, אִם יָכוֹל לְפַיְסָן שֶׁיְּבַשֵּׁל לָהֶם שֶׁל רֶעצְק"י מַה טּוֹב, וְעַל כָּל פָּנִים יְבָרֵר אוֹתָם מִגַּרְעִינֵי תְּבוּאָה שֶׁמָּצוּי בָּם. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לְפַיְסָן בָּזֶה וְנוֹתְנִין לוֹ גְרוֹיפִי"ן שֶׁל שְׁעוֹרִים, (כה) אִם יָכוֹל לְהַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן, מְחֻיָּב לִתֵּן כְּפִי יְכָלְתּוֹ, וְאִם לָאו, אֲזֵי יִזָּהֵר הַיִּשְׂרָאֵל עַל כָּל פָּנִים לַעֲשׂוֹת חֲלִיטָה, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּנִּיחַ לְבַשֵּׁל הַמַּיִם מִקֹּדֶם עַד שֶׁיִּהְיֶה מְבֻשָּׁל הַרְבֵּה, וְאָז יַנִּיחַ הַגְּרוֹיפִי"ן מְעַט מְעַט כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקָרֵר הַמַּיִם, וְגַם בְּרֶעצְק"ע טוֹב שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵן. אֲבָל גְרוֹיפִי"ן שֶׁל שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל (כו) הוּא חָמֵץ גָּמוּר כַּיָּדוּעַ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: ד (יד) אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ. הַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל. וּמִסְּתִימַת הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אין אדם). וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת שַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן (צ"ד) [צ"ה] שֶׁכָּתַב דְּאַף בְּלֵיל יוֹם טוֹב שֵׁנִי אֵינוֹ יוֹצֵא בְּמַצָּה גְּזוּלָה: (טו) בְּמַצָּה גְּזוּלָה. הַטַּעַם, דְּיָלְפִינַן מֵחַלָּה בִּגְזֵרָה שָׁוָה דְּ'לֶחֶם' 'לֶחֶם' מַה הָתָם אֵין אָדָם מַפְרִישׁ חַלָּה אֶלָּא מֵעִסָּה שֶׁלּוֹ, דִּכְתִיב (במדבר טו כ) 'עֲרִיסוֹתֵיכֶם', אַף כָּאן כֵּן. וְדַוְקָא גְּזוּלָה, אֲבָל אִם שָׁאַל מַצָּה יוֹצֵא בָּהּ, דְּהָא שְׁאָלָהּ עַל מְנָת לְאָכְלָהּ וְלֹא לְהַחֲזִירָהּ בְּעַיִן, אִם כֵּן הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ מַמָּשׁ. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּיֵשׁ לִזָּהֵר כְּשֶׁאוֹפִין הַרְבֵּה בְּתַנּוּר אֶחָד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יט) כֵּן מוּכָח בְּשִׁבֳּלֵי לֶקֶט, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן רט"ו: (כ) חֹק יַעֲקֹב (סק"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְהַגְּרַ"ז (ס"ז): (כא) כֵּן מְבֹאָר בְּרִי"ץ גִּיאוּת: (כב) חֹק יַעֲקֹב (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהַגְּרַ"ז (שם): (כג) חֹק יַעֲקֹב בְּסִימָן תס"ה (סק"ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן תנ"ד (סק"ד): (כד) עַיֵּן סִימָן שכ"ח סָעִיף י"ב בְּהַגָּ"הּ: (כה) שָׁם בְּחַיֵּי אָדָם, וְאַף דְּהוּא כָּתַב דָּבָר זֶה גַּם לְעִנְיַן רֶעצְקָי, כְּבָר מְבֹאָר לְעֵיל בְּרֵישׁ סִימָן תנ"ג דִּלְעִנְיַן שֶׁהִיָּה אֵין אָנוּ מַחְמִירִין בְּקִטְנִיּוֹת, וְאִם כֵּן אֵין כָּאן חֲשֶׁשׁ כְּלָל אִם רַק יְבָרְרֵם מִגַּרְעִינִים: (כו) רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּבָזֶה אֵין הַחֲלִיטָה מוֹעֶלֶת כְּלָל מֵאַחַר שֶׁהוּא חָמֵץ מִקֹּדֶם, וְאִם כֵּן אֵין לוֹ עֵצָה לְאַפְקוּעֵי אֶת עַצְמוֹ מֵאִסּוּר בַּל יֵרָאֶה, לְפִי מַה שֶּׁהִסְכִּימוּ רֹב הַפּוֹסְקִים לְעֵיל בְּסִימָן ת"מ סָעִיף א' דְּגַם בְּנָכְרִי אֵלֶּם שֶׁכּוֹפֵהוּ לְשַׁלֵּם אִם יֹאבַד, בְּאַחֲרָיוּתוֹ קָאֵי. וְנִרְאֶה, דְּבָזֶה יִמְסֹר הֶחָמֵץ לְנָכְרִי בְּאַחֲרָיוּת שֶׁהוּא יְבַשֵּׁל עֲבוּרָם, וּכְפִי דַּעַת מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ת"מ סָעִיף קָטָן א':

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(טז) יוֹצֵא בָּהּ, (יז) שֶׁקְּנָאָהּ בְּשִׁנּוּי, וְדָמִים לְבַד הוּא חַיָּב לוֹ. (יח) *(וּלְעִנְיַן בְּרָכָה, * עַיֵּן לְקַמָּן רֵישׁ סִימָן תרמ"ט):

תנה דִּין מַיִם שֶׁלָּנוּ. וּבוֹ ו' סְעִיפִים:

א [*] (א) [א]אֵין לָשִׁין (ב) אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ, בֵּין שֶׁהֵם מֵי בּוֹרוֹת וּמַעְיָנוֹת (ג) בֵּין שֶׁהֵם [ב]מֵי נְהָרוֹת. וְשׁוֹאֲבִין אוֹתָם * מִבְּעוֹד יוֹם (ד) (סָמוּךְ (ה) [א] לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת) (דברי עצמו והגהות מיימוני פרק ה' (אות מ)),

א מִימְרָא דְּרַב יְהוּדָה פְּסָחִים מ"ב (ע"א). ב הָרֹא"שׁ שָׁם (פרק ב סי' ל), וְכֵן כָּתַב הַכָּל בּוֹ (סי' מח).

בְּאֵר הֵיטֵב

וְאִם הָאַחַר חָזַר וּנְתָנוֹ לַגַּזְלָן, גַּם הַגַּזְלָן יוֹצֵא בּוֹ, מַהֲרִי"ל (מנהגים סדר ההגדה). וְאֵין לְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּטוֹב לוֹמַר בִּשְׁעַת טְחִינָה אוֹ בִּשְׁעַת אֲפִיָּה, כָּל מִי שֶׁיַּגִּיעַ קִמְחִי לְיָדוֹ אוֹ מַצָּתִי, הֲרֵי שֶׁלּוֹ בְּמַתָּנָה. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (סק"ה) דְּדַוְקָא בְּמַצָּה גְּזוּלָה אֵין יוֹצְאִין, לְפִי שֶׁהַמַּצָּה גּוּפָא בָּאָה מַעֲבֵרָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם הוֹצִיא מַצָּה בְּשַׁבָּת מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּפֶסַח, לְפִי שֶׁהוּא עָבַר עֲבֵרָה וְלֹא הַמַּצָּה גּוּפָא בַּעֲבֵרָה. וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם אִם אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל כְּדִין הַמְבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן שי"ח (ס"א) וּבְסִימָן ש"ז (ס"כ). כָּתַב הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) בְּשֵׁם (מַהֲרִי"ל) [מַהֲרִי"ו] (סי' קצג) דְּיוֹצְאִין בְּמָרוֹר גָּזוּל עַיֵּן שָׁם. וְהַפְּרִי חָדָשׁ בְּסִימָן תע"ה סָעִיף קָטָן א' הִכְרִיחַ, דִּכְשֵׁם שֶׁבְּמַצָּה גְּזוּלָה אֵין יוֹצְאִין בָּהּ יְדֵי חוֹבָה, הוּא הַדִּין מָרוֹר גָּזוּל. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת יַד אֵלִיָּהוּ סִימָן כ"ג:

א (ה) **לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת.** דְּמִן הַדִּין צָרִיךְ לְשֶׁאֱבָן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מַמָּשׁ, וּלְפִי שֶׁאֵין הַכֹּל יוֹדְעִין לְכַוֵּן שִׁעוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, לָכֵן שׁוֹאֲבִין אוֹתוֹ סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אַחַר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לְמַאן דְּאָמַר דְּלֵית לֵיהּ בְּרֵרָה מְהַנֵּי, וְגַם אֵין לָחוּשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן גָּזֵל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים כו' וְזֶה לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַלֵּף בְּטָעוּת. וְעוֹד, דְּגַם הָתָם מְהַנֵּי לִמְחֹל וְלִתֵּן בְּמַתָּנָה לַגַּזְלָן עַצְמוֹ. וְעַיֵּן שָׁם סִימָן צ"ד שֶׁדַּעְתּוֹ דִּבְמָרוֹר גָּזוּל יוֹצְאִין בּוֹ, כֵּיוָן דְּמָרוֹר בִּזְמַן הַזֶּה דְּרַבָּנָן, לֹא חָיְשִׁינַן לְמִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה, רַק לְדַעַת הָרַמְ"א סִימָן תרמ"ט (ס"ה) חָיְשִׁינַן, וּמִכָּל מָקוֹם בְּמַצָּה גְּזוּלָה לֹא נָפִיק בְּלֵיל יוֹם טוֹב שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן עַיֵּן שָׁם:

א [בשו"ע] **אֵין לָשִׁין כו'.** אֲפִלּוּ מַצָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה, דְּהַחֲשָׁשׁ מִשּׁוּם חִמּוּץ. הָרַשְׁבַּ"ץ בְּמַאֲמַר חָמֵץ וּבִתְשׁוּבוֹתָיו חֵלֶק ב' סִימָן פ"ט. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב דְּמִיִּם שֶׁנִּתְמַלְּאוּ בִּבְרֵכָה בַּלַּיְלָה אֵין לָלוּשׁ בָּהֶם, וְהֵבִיאוֹ בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"א): [א] **לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ סִימָן תנ"ט סָעִיף ה' שֶׁכָּתַב דְּאַף עַל גַּב דִּבְיוֹרָה דַעַת סִימָן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְהַרְבֵּה פְּעָמִים מִתְחַלְּפִין הַמַּצּוֹת, נָכוֹן שֶׁיֹּאמְרוּ כָּל מִי שֶׁיַּגִּיעַ מַצָּתִי לְיָדוֹ יִהְיֶה לוֹ בְּמַתָּנָה, דְּאִי לָאו הָכִי יֵשׁ בָּזֶה חֲשַׁשׁ מַצָּה גְּזוּלָה. וְכָתְבוּ עוֹד דְּטוֹב לוֹמַר כֵּן גַּם בִּשְׁעַת טְחִינָה, דְּלִפְעָמִים מִתְחַלֵּף הַקֶּמַח. וְיֵשׁ עוֹד פְּרָט אֶחָד מַה שֶּׁמָּצוּי לְהִכָּשֵׁל בּוֹ, כְּגוֹן אִם קָנָה מַצָּה וּמְשָׁכָן לִרְשׁוּתוֹ, אִם הַמּוֹכֵר גִּלָּה דַּעְתּוֹ בְּעֵת מְכִירָתוֹ שֶׁדָּחוּק לְמָעוֹת וְאֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר בְּהַקֶּפָה, וְעַל כֵּן עָיֵיל וְנָפִיק אַחֲרָיו אַזּוּזֵי וּמַדְחֵהוּ בְּלֵךְ וָשׁוּב וְאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ, מִדִּינָא לֹא קָנָה כַּמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ק"צ סָעִיף י"ז, וּמִמֵּילָא אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶם אַחַר כָּךְ יְדֵי חוֹבַת מַצָּה מִן הַתּוֹרָה:

(טז) **יוֹצֵא בָּהּ.** וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה לֹא יִקַּח אוֹתוֹ לָצֵאת בָּהּ, דְּהָא לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ עָלֶיהָ וּכְדִלְקַמֵּיהּ, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן י"א סָעִיף ו' בַּהַגָּ"הּ:

(יז) **שֶׁקְּנָאָהּ בְּשִׁנּוּי.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, וְהוּא הַדִּין הֵיכִי שֶׁגָּזַל הַמַּצָּה וּנְתָנָהּ לְאַחֵר, אוֹתוֹ אַחֵר יוֹצֵא בָּהּ, דְּהָוֵי שִׁנּוּי רְשׁוּת, [וְדַוְקָא הֵיכִי דְּהָוֵי גַּם כֵּן יֵאוּשׁ בְּעָלִים, דְּשִׁנּוּי רְשׁוּת גְּרֵידָא לֹא קָנֵי], וְאוֹתוֹ אַחֵר מֻתָּר לְבָרֵךְ עָלֶיהָ, שֶׁהֲרֵי לֹא בְּאִסּוּר בָּאָה הַמִּצְוָה לְיָדוֹ, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נִתְיָאֵשׁ הַנִּגְזָל מִמֶּנָּה קֹדֶם שֶׁבָּא לְיָדוֹ. וְאִם הָאַחַר חָזַר וּנְתָנוֹ לַגַּזְלָן, גַּם הַגַּזְלָן יוֹצֵא בּוֹ דְּהָוֵי יֵאוּשׁ וְשִׁנּוּי רְשׁוּת. וּלְעִנְיַן מָרוֹר אִם יוֹצֵא בְּגָזוּל בְּדִיעֲבַד, עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אין): (יח) **וּלְעִנְיַן בְּרָכָה עַיֵּן וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם מְבֹאָר דִּלְעִנְיַן בְּרָכָה בְּכָל גַּוְנֵי אֵין לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם דְּקָנָה, דַּהֲוָה לֵיהּ 'בּוֹצֵעַ בֵּרֵךְ נִאֵץ ה'', וּבֵין הַבְּרָכָה דַּאֲכִילַת מַצָּה וּבֵין בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא גּוּפָא. וּלְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קצ"ו סָעִיף א' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד):

א (א) **אֵין לָשִׁין וְכוּ'.** בֵּין מַצַּת מִצְוָה (ה) בֵּין שְׁאָר מַצּוֹת: (ב) **אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ.** הַיְנוּ לִינָה בַּכְּלִי לְאַחַר שְׁאִיבָתָן, וְהַטַּעַם, כָּתַב רַשִׁ"י בַּגְּמָרָא (מב. ד"ה שלנו) שֶׁהַמַּעְיָנוֹת בִּימֵי נִיסָן הֵם חַמִּין, מִפְּנֵי שֶׁהַחַמָּה הוֹלֶכֶת בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּשִׁפּוּלֵי רָקִיעַ סָמוּךְ לָאָרֶץ וּמְחַמֶּמֶת הַמַּעְיָנוֹת. [א]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים מִפְּנֵי שֶׁבַּלַּיְלָה הַחַמָּה מְהַלֶּכֶת לְמַטָּה מֵהַקַּרְקַע וּמְחַמֶּמֶת הַמַּעְיָנוֹת, וּלְפִיכָךְ אָסְרוּ חֲכָמִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְצֹרֶךְ לִישָׁה תֵּכֶף מִשֶּׁיּוֹצִיאֵן מִן הָאָרֶץ, [דְּהָוֵי לְהוּ כְּעֵין מַיִם חַמִּים שֶׁאָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶם, וּכְדִלְקַמָּן סָעִיף ג'], עַד שֶׁיַּעַמְדוּ בְּכֵלִים וְיִצְטַנְּנוּ מֵחֲמִימָתָן, וְשִׁעוּר עֲמִידָתָן בַּכֵּלִים וּזְמַן שְׁאִיבָתָן מִן הַבְּאֵר יִתְבָּאֵר לְקַמֵּיהּ: (ג) **בֵּין שֶׁהֵן מֵי נְהָרוֹת.** אַף שֶׁאֵינָן נִמְשָׁכִין מִמַּעְיָנוֹת וְלֹא שֵׁיכִי הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַבְנוּ, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה לְצַנְּנָן, (נ) לְפִי שֶׁהִכָּה עֲלֵיהֶם חֹם הַשֶּׁמֶשׁ בַּיּוֹם וְנִתְחַמְּמוּ מְעַט: (ד) **סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת.** [ב]דִּלְכַתְּחִלָּה (ג) רָאוּי

בְּאוּר הֲלָכָה

כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְעִיסָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה טַעַם מַצָּה בְּפִיו), **מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ כְּשֶׁאוֹכְלָהּ, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְדַעַת הָרִיטְבָּ"א שֶׁכְּבָר יָצָא בְּדִיעֲבַד וְעַל כֵּן לֹא יְבָרֵךְ. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שֶׁכֵּן הִסְכִּים בַּמָּגֵן אֶלֶף** (סוף סק"ה). **וּלְעִנְיַן מָרוֹר אִם יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד בְּגָזוּל, דַּעַת הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה** (הגה"ט) **בְּשֵׁם מַהֲרִ"י וַיְיל דְּיָצָא, וְהַפְּרִי חָדָשׁ** (סי' תעה סוף ס"א) **חוֹלֵק עָלָיו,** דְּאִתַּקּוּשׁ מַצָּה וּמָרוֹר לַהֲדָדֵי כַּמְבֹאָר בְּפֶרֶק כָּל שָׁעָה (לט:), וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן צ"ד דְּדַעְתּוֹ דְּגַם בְּמַצָּה גְּזוּלָה הַפְּסוּל הוּא מִשּׁוּם מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה (וְהִיא גַּם כֵּן דַּעַת הַלְּבוּשׁ), וּלְהָכִי גַּבֵּי מָרוֹר דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הָוֵי לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה בִּדְרַבָּנָן, דִּלְדַעַת הַמְחַבֵּר בְּסִימָן תרמ"ט סָעִיף ה' יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד, וְכֵן כָּתַב בַּמְּקוֹר חַיִּים (חי' סק"א) עַיֵּן שָׁם. אָכֵן לְדַעַת הָרַמְ"א שָׁם בַּהַגָּ"הּ שֶׁכָּתַב שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִין כְּהַפּוֹסְקִים דְּסוֹבְרִין דְּגַם בִּדְרַבָּנָן מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה פָּסוּל, בְּוַדַּאי גַּם בְּמָרוֹר לֹא יָצָא. [וְרָאִיתִי דְּבַר פֶּלֶא, שֶׁכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרִ"י וַיְיל בְּסִימָן קצ"ג דְּיוֹצֵא בְּמָרוֹר גָּזוּל, וְעִיַּנְתִּי שָׁם וּמְבֹאָר לְהִפּוּךְ, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם מוֹרֵנוּ הָרַב ר' אַנְשֵׁיל מִמֶּארְפּוֹרְק נִסְתַּפֵּק כֵּיוָן דְּמָרוֹר אִתַּקֵּשׁ לְמַצָּה וְגָזוּל פָּסוּל, אִם כֵּן יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲקֹר מָרוֹר (בְּעַצְמוֹ) מִן הַקַּרְקַע, מִידִי דַּהֲוֵי אֵאַסָּא דַּאֲמַר לְהוּ וְכוּ' לְהָנֵי דִּמְזַבְּנִי אַסָּא וְכוּ' עַיֵּן שָׁם בְּפֶרֶק לוּלָב הַגָּזוּל (סוכה ל.), וְנִרְאֶה לִי דְּלֹא דָּמֵי דְּהָתָם גַּבֵּי אַסָּא מִתְקַיֵּם בַּקַּרְקַע מִשּׁוּם הָכִי הָוֵי כְּקַרְקַע, עַיֵּן שָׁם. הֲרֵי מְבֹאָר לְהָדְיָא מִמַּהֲרִ"י וַיְיל דְּגַם הוּא מוֹדֶה שֶׁאִם אֶחָד גּוֹזֵל מָרוֹר מִיַּד חֲבֵרוֹ דְּלֹא יָצָא, וְרַק לְעִנְיַן קְצִיצָה מִן הַקַּרְקַע סְבִירָא לֵיהּ דְּלֹא מִיקְרֵי מְחֻבָּר מִקֹּדֶם וְלֹא דָּמֵי לְאַסָּא]. **וְעַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן בְּרָכָה, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִזְהַר כְּשֶׁנּוֹטֵל מָרוֹר אַחַר לֶאֱכֹל, שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עוֹד מֵחָדָשׁ:**

* **וּלְעִנְיַן בְּרָכָה וְכוּ'. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּדַוְקָא בַּגְּזוּלָה אֵין יוֹצְאִין,** לְפִי שֶׁהַמַּצָּה גּוּפָא בָּאָה בַּעֲבֵרָה, **מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהוֹצִיא מַצָּה מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים כְּשֶׁחָל פֶּסַח בְּשַׁבָּת, יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ וְגַם יְבָרֵךְ עָלָיו,** לְפִי שֶׁהוּא עָבַר עֲבֵרָה וְלֹא הַמַּצָּה גּוּפָא בַּעֲבֵרָה, **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן שי"ח סָעִיף א' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ג) **וּבְבֵאוּר הֲלָכָה** (ד"ה אחת משאר):

* **עַיֵּן לְקַמָּן רֵישׁ סִימָן תרמ"ט.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יח). **עַיֵּן בַּחֹק יַעֲקֹב** (סק"ו) **שֶׁהֵבִיא דַּעַת מָגֵן אַבְרָהָם** (סי' תרמט סק"ב) **לַחֲלֹק בָּזֶה שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ כֵּיוָן שֶׁקָּנָה כְּבָר, וּבַחֹק יַעֲקֹב הִשִּׁיג עָלָיו וְהִסְכִּים לְדַעַת הַמְחַבֵּר, וּבַמְּקוֹר חַיִּים** (ביאורים סק"ג) **וּמָגֵן אֶלֶף** (סק"ה) **הִכְרִיעוּ כַּמָּגֵן אַבְרָהָם עַיֵּן שָׁם, וְכֵן בֵּית מֵאִיר מְגַמְגֵּם בָּזֶה,** וְכָתַב שֶׁכַּמָּה פּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ דְּהַאי אֵין זֶה מְבָרֵךְ אֶלָּא מְנָאֵץ לֹא אָתֵי לְאַפּוּקֵי שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו, אֶלָּא לוֹמַר שֶׁהוּא מַזְכִּיר עָוֹן בְּבִרְכָתוֹ, וְעַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם. **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן י"א** (ד"ה ולענין ברכה) **שֶׁכָּתַבְנוּ דְּדַעַת הַט"ז וְהַגְּרָ"א כַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְרַמְ"א,** וְכֵן מָצָאתִי לְהָרַב יַעְבֵּ"ץ (במור וקציעה) בְּסִימָן קצ"ו שֶׁהִכְרִיעַ כֵּן לְהֲלָכָה, וְכֵן דַּעַת הַגְּרַ"ז בְּסִימָן זֶה (סי"א), **וְכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת דִּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל:**

א * מִבְּעוֹד יוֹם. דַּע, דְּמַה שֶׁכָּתַב בַּהַגָּ"הּ סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, לָאו לְדַעַת הַמְחַבֵּר כָּתַב כֵּן, אֶלָּא דַּעַת עַצְמוֹ הוּא וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּדַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א),

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ה) כֵּן מְבֹאָר בַּפּוֹסְקִים: (נ) כָּל בּוֹ (סי' מח) וְתַשְׁבַּ"ץ חֵלֶק ב' סִימָן פ"ז וְטַ"ז (סק"א) וּפְרִי חָדָשׁ. וּבְשִׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי' ריא) כָּתַב דְּאָפְשָׁר הַחַמָּה שֶׁתַּחַת הַקַּרְקַע מְחַמֶּמֶת כָּל הַקַּרְקַע עִם הַנְּהָרוֹת, עַיֵּן שָׁם: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] ולדעת יש מפרשים אלו כתב בשו"ע הרב (ס"ד): לפיכך כשרוצה ללוש בהן צריך שכל הלילה יהיו תלושין ממקום רתיחתן, דהיינו שישאבם תחילת הלילה ממש, ואם שאבן לאחר תחילת הלילה אסור ללוש בהן, שכבר נתחממו בתחילת הלילה, אבל המים שנשאבו בתחלת הלילה ממש אף שכבר נתחממו בליל אתמול, מכל מקום כבר נצטננו מחימום זה כשהיו מחוברין במעיין יום תמים, שהמעיינות הן צוננים ביום לפי שהחמה גבוהה מהן והקרקע שתחתיהן צוננת ומצננת [ומדבריו מבואר שאין צריך לדעה זו לינת לילה, ואף לא יועיל, וההצטננות היא ביום אלא שצריך לשאוב בין השמשות כדי שלא יתחמם שוב. ואילו במשנ"ב מבואר שאף לדעה זו צריך לינת לילה]. **ב]** בשו"ע הרב (ס"ה) כתב בטעם שיש לשאוב בבין השמשות דוקא, לפי שקודם בין השמשות עדיין לא נצטננו המים מרתיחתן שהיו רותחין בלילה העבר שהרי לא עבר יום תמים מסוף לילה העבר. ואחר בין השמשות יש לחוש שמא כבר הוא אחר תחילת הלילה וכבר נתחממו המים מעט ואין להם תקנה ללוש בהם אפילו לאחר כמה לילות, שאין צינון מועיל למים לפי סברא זו אלא אם כן נצטננו במחובר לקרקע יום תמים ואין הלינה מוספת להם עוד צינון (ומה שהזכירו חכמים לינה הוא כדי ללמדנו שהלינה במחובר לקרקע היא הגורמת האיסור שבלילה המעיינות הן רותחין, אבל לא ביום וממילא נשמע שצריך לשאבם בבין השמשות כדי שיעברו עליהם י"ב שעות של יום תמים במחובר לקרקע שיצטננו מרתיחתן שהיו רותחין י"ב שעות של לילה העבר). [ואילו לפי המשנ"ב טעם השאיבה בבין השמשות ממש כדי שיצטננו י"ב שעות באויר הלילה].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah